

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาทที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุลนั้นผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยออกมาเป็น ๓ หัวข้อตามที่ให้วัตถุประสงค์แล้ว ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นเนื้อหาได้ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ จากการวิจัย พบว่า

การศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาทสรุปออกมาเป็นสาระที่สำคัญโดยที่ผู้วิจัยอาศัยแนวคิดเรื่องทฤษฎีสัจจะ ๒ ในพุทธปรัชญาเถรวาทคือ ๑.สมมติสัจจะ ๒. ปรมัตถสัจจะ จะเห็นได้ว่าการพูดเรื่องตัวตนนั้นเป็นเพียงรูปแบบของการใช้ภาษาเพื่อเป็นการสื่อสารกันอย่างหนึ่งในสังคมของมนุษย์ หรือที่เรียกตามภาษาของพุทธปรัชญาเถรวาทว่า เป็นโวหารของโลก เป็นบัญญัติของโลก ที่มีเป้าหมายเพียงเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจกันขึ้นมาหรือเป็นเพียงคำสอนที่พระพุทธเจ้าใช้สื่อสารกับสาวกของพระองค์เท่านั้นเมื่อถึงที่สุดแล้วสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมานั้นเป็นเพียงการประกอบกันตามเหตุและปัจจัยที่พร้อมเพรียงกันขึ้นมาเท่านั้น นี่คือความจริงในระดับที่เป็นปรมัตถ์และเช่นเดียวกับแนวคิดเรื่องมนุษย์นั้นเป็นเพียงการประกอบกันขึ้นจากธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ เมื่อองค์ประกอบพร้อมจึงก่อให้เกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา จะเห็นได้ว่าความยึดติดว่าเป็นตัวตนของฉันนั้นเป็นเพียงสิ่งที่เรียกว่า อัตตวาทุปาทาน และอัตตานุทิฎฐิเท่านั้น เมื่อว่าโดยสารัตถะที่แท้จริงแล้วตัวตนที่สร้างขึ้นมานั้นเป็นเพียงการบัญญัติใช้เพื่อสร้างความเข้าใจกันในระดับการดำรงอยู่ของมนุษย์เท่านั้นเอง สิ่งที่เรียกว่าตัวตนที่ดำรงอยู่ในวิธีคิดร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้าคือ แบบสัสสตทิฎฐิ และแบบอุณฺหทิฎฐิ และแนวคิดในปรัชญาตะวันตกในทฤษฎีแบบของเพลโต หรือของเรเน เดการ์ต ที่พูด “ว่าฉันคิดฉันจึงมีอยู่” นั้น ในพุทธปรัชญาเถรวาทคำสอนที่เป็นความจริงสูงสุดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องตัวตนนั้นพระพุทธเจ้าได้ปฏิเสธการมีอยู่ของตัวตนที่ถาวร ว่าท้ายที่สุดแล้วตัวตนที่จริงแท้และถาวรนั้นไม่มีอยู่เลย

๕.๑.๒ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ จากการวิจัย พบว่า

การศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของ เสกสรรค์ ประเสริฐกุล ผู้วิจัยสามารถอธิบายความหมายและความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องตัวตนของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ได้ชัดเจนโดยการรวบรวมข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรมแล้วนำมาวิเคราะห์และสามารถสรุปได้ว่า คำว่า ตัวตน มีอยู่ด้วยกัน ๓ แบบคือ ๑. ตัวตนที่หมายถึงวัตถุที่เป็นร่างกาย ๒. ตัวตน ที่หมายถึง จิตใจ และความคิดในลักษณะต่าง ๆ กัน และ ๓. ตัวตนที่หมายถึง ความคิดที่เป็นการสร้างอัตลักษณ์หรือบุคลิกเฉพาะ (identity) ขึ้นมา ดังนั้นแนวคิดเรื่องตัวตนของเสกสรรค์คือร่างกายชุดและความคิดที่สร้างบุคลิกเฉพาะขึ้นมา ซึ่งเมื่อมีคนหนึ่งคนใดกล่าวถึงผู้ชายที่ชื่อเสกสรรค์ฯ ทุกคนที่รู้จักจะเข้าใจได้ทันทีว่าเขาเป็นอย่างไรและเมื่อกล่าวโดยรวมแล้วตัวตนที่เขานำเสนอเป็นเพียงความต้องการจะสื่อสารกับผู้อ่าน ซึ่งมีความหมายในหลายลักษณะตามแง่มุมที่เสนอในวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสามารถสรุปได้ตามลักษณะดังนี้ คือ ๑. ตัวตนที่เป็นแบบพุทธปรัชญาเถรวาทในความหมายแบบสมมติสัจจะที่ถูกตีความผ่านภาษาและข้อความต่าง ๆ ในงานวรรณกรรม ๒. ตัวตนที่เป็นแบบพุทธปรัชญาเถรวาทในความหมายแบบปรมาตมสัจจะที่มีความต้องการที่จะดำรงชีวิตโดยปราศจากซึ่งความทุกข์อย่างสิ้นเชิงตามเนื้อหาทางความคิดที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรม ๓. ตัวตนที่เป็นแบบพุทธปรัชญาในรูปแบบของเซ็น ในความหมายที่มีมุมมองเกี่ยวกับตัวตนที่สัมพันธ์กับความจริงเพื่อเข้าถึงความเป็นมนุษย์ โดยเชื่อมโยงความจริงกับความงามเข้าด้วยกันเพื่อถึงความสมบูรณ์พร้อมของความเป็นมนุษย์ ๔. ตัวตนที่มีลักษณะที่เป็นปรัชญาวิทยาศาสตร์คือการมองตัวตนที่เป็นวัตถุคือร่างกายของมนุษย์ว่ากำเนิดมาภายใต้การรวมกันของฝุ่นธุลีในจักรวาล เมื่อองค์ประกอบคือ อนุภูมิ เวลา และสถานที่พร้อมมนุษย์ที่เป็นตัวตนจึงปรากฏขึ้นมา และ ๕. ตัวตนที่เป็นระดับปัจเจกบุคคลในปรัชญาตะวันตกที่มีความหมายว่าเป็นรูปแบบของชีวิตในแบบหนึ่งทีกล่าวถึงเรื่อง สิทธิความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์ มีเสรีภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ซึ่งเป็นตัวตนที่ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมนำเสนอออกมาผ่านงานเขียนเล่มต่าง ๆ เพื่อการแสดงความคิดเห็นถึงเรื่อง ๆ นั้น ล้วนมาจากปัจจัยหลักที่สำคัญ ๒ ประการด้วยกันคือ ๑. ตัวตนที่ได้รับการอธิบายผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ของชีวิต ๒. ตัวตนที่ได้รับการอธิบายผ่านการศึกษาด้านที่เป็นทฤษฎีจากข้อมูล ตำรา และเอกสารซึ่งสุดท้ายแล้วแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องตัวตนที่ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมต้องการนำเสนอคือการข้ามพ้นตัวตนในแบบต่าง ๆ เพื่อไปสู่ความสมบูรณ์ในทางจิตวิญญาณคือการพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ให้อยู่พ้นจากความทุกข์ทั้งหมด

๕.๑.๓ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ จากการวิจัยพบว่า

แนวคิดเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นพบว่าแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องตัวตนที่ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมนำเสนอมาสามารถวิเคราะห์ผ่านแนวคิดเรื่องทฤษฎีสัจจะ ๒ ในพุทธปรัชญาเถรวาทของบทที่ ๒ นั้น เกี่ยวกับเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล เมื่อวิเคราะห์จากข้อความต่าง ๆ และภาษาที่ใช้ในงานวรรณกรรมและเจตนาของผู้เขียนที่มีต่อแนวคิดเรื่องตัวตน เพื่อให้ความเป็นธรรมกับผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรม ตัวตนที่เขาสื่อสารด้วยข้อความต่าง ๆ และภาษานั้นเป็นเพียงความเข้าใจที่อยู่ในระดับสมมติสัจจะของพุทธปรัชญาเถรวาท แต่เมื่อวิเคราะห์ในเจตนาที่เขาต้องการสื่อสารผ่านความรู้สึกนึกคิดนั้น ถือว่าความหมายของคำว่าตัวตนคือคำหนึ่งคำที่เป็นสิ่งเชื่อมโยงให้ผู้อ่านเห็นถึงสิ่งที่เขาต้องการข้ามพ้นเพื่อไปสู่เป้าหมายคือการพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยพบว่า การศึกษาแนวคิดเรื่องตัวตนในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท นอกจากประเด็นเกี่ยวกับเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาทแล้ว ยังมีประเด็นที่เป็นความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในงานวรรณกรรม เช่น แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีด้านการเมือง แนวคิดด้านการศึกษา หรือปรัชญาสังคม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการวิจัยครั้งต่อไปควรมีประเด็นต่อไปนี้

๕.๒.๑ การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับทฤษฎีทางการเมืองที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล

๕.๒.๒ การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล

๕.๒.๓ การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปรัชญาสังคมที่ปรากฏในงานวรรณกรรมของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาฯ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๓๙.

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล. **ฤดูกาล**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.

_____. **ก่อนสิ้นศตวรรษ**. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๔.

_____. **การผ่านพ้นของยุคสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๙.

_____. **คนกับเสือ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.

_____. **คนหาปลา**. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ, ๒๕๓๘.

_____. **คลื่นเสรีภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๐.

_____. **จลาจลทางปัญญา**. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.

_____. **จากทะเลถึงดงดอย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : นาคร, ๒๕๓๑.

_____. **ดอกไม้**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : แสงดาว, ๒๕๒๔.

_____. **เดินป่าเสาะหาชีวิตจริง**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.

_____. **ตัวตนและจิตวิญญาณ**. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.

_____. **ถ้าหากไม่มีวันนี้**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๙.

_____. **ทางทากและสายน้ำเขียว**. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๓๙.

_____. **บางอย่างที่หายไป**. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๔.

_____. **บุตรีตาแห่งดวงดาว**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๕๓.

_____. **ปากคำประวัติศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๐.

_____. **ผ่านพ้นจึงค้นพบ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๕๑.

_____. **ผ่านพบไม่ผูกพัน**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๕๑.

_____. **ผู้ชายที่กำลังสูญพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๙.

_____. **เพลงน้ำระบำเมฆ**. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ, ๒๕๓๑.

_____. **เพลงเอกภพ**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๙.

_____. **ฟองเวลา**. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๐.

_____. **มหาวิทยาลัยชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.

- _____ . มาจากป่าชายเลน. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ, ๒๕๒๗.
- _____ . เมื่อโลกนี้ไม่มีประวัติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๕๐.
- _____ . เร่ร่อนหาปลา. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.
- _____ . เลียบเลาะชายคาโลก. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.
- _____ . โลกเปลี่ยนต้องเปลี่ยนโลก. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๙.
- _____ . วันที่ถอดหมวก. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๕๐.
- _____ . วิหารที่ว่างเปล่า. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๔.
- _____ . เส้นทางนักประพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๐.
- _____ . ห้วงยามแห่งความพ่ายแพ้. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๔๕.
- _____ . อำนาจแห่งความว่างความว่าแห่งอำนาจ. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : สามัญชน, ๒๕๕๑.

ข. ข้อมูลวิทยุภูมิ

๑) หนังสือทั่วไป

- เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. พจนานุกรมปรัชญา อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพมหานคร : โบว์แดง, ๒๕๔๗.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- พระอุทัย ญาณธโร. วิธีแห่งกลไกแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร : Buddha's Path Follower, ๒๕๓๙.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). ปรัชญากรีก : บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๐.
- พร รัตนสุวรรณ. พุทธวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ค้นคว้าทางวิญญาณ, ๒๕๑๗.
- พุทธทาสภิกขุ. ปริมตสภาวะธรรม. กรุงเทพมหานคร : สวนอุศมมูลนิธิ, ๒๕๑๘.
- _____ . นิพพาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๒.
- _____ . ภาษาคน – ภาษาธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๕๐.
- _____ . บางแง่มุมของชีวิตในทัศนะพุทธทาสภิกขุ. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๓.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. ธรรมนูญกฎหมาย (ปฐม โภาโค). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ราชบัณฑิตยสถาน.พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น, ๒๕๔๖.

วัชร งามจิตรเจริญ.พุทธศาสนาเถรวาท. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

วิจิตร เกิดวิศิษฐ์.ปรัชญาอินเดียสังเขป. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

วิทย์ วิศุ์เวทย์. อนัตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิพิธวิทยา, ๒๕๒๓.

สมภาร พรหมทา. คือความว่าง : ปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติของโลกและชีวิต. กรุงเทพมหานคร : พุทธชาติ, ๒๕๓๙.

_____. พุทธปรัชญา : มนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

สิริวัฒน์ คำวันสา. พุทธศาสนาในอินเดีย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พิพิธอักษร, ๒๕๔๕.

สุนทร ณ รังสี.พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

แสง จันทร์งาม. พุทธศาสนวิทยา. กรุงเทพมหานคร : เจริญรัตน์การพิมพ์, ๒๕๑๒.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

_____. อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศที่มีต่อวรรณกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ณ เพชร, ๒๕๔๙.

วิทย์ วิศุ์เวทย์. มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๒.

_____. ปรัชญาทั่วไป : มนุษย์โลกและความหมายของชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๑๗. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๗.

สมัคร บุราวาส. วิชาปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๙๗.

สุเชาว์ นพอยชุม. ปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.

สุวินัย ภรณวลัย. เสกสรรกับมังกร : ข้อคิดเห็นต่อเนื้องานและโลกด้านในของเสกสรรค ประเสริฐกุล. กรุงเทพมหานคร : มังกรบุรพา, ๒๕๕๒.

อมร โสภณวิเชษฐ์วงศ์. **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : ประสานมิตร, ๒๕๒๐.

๒) บทความทางวิชาการ

พระเทพเมธี. แก่นมนุษย์. **พุทธจักร** ปีที่ ๖ เล่มที่ ๑๑ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๕, หน้า ๑๗ – ๒๘.

วัชร งามจิตรเจริญ. ปัญหาของขณิกวาท. **วารสารพุทธศาสนศึกษา** ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓, ๖๒ – ๗๐, ๒๕๔๐.

_____. นิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท. **วารสารพุทธศาสนศึกษา** ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๘, ๔-๑๐๐, ๒๕๔๒.

วิทย์วิศทเวทย์. ชีวิตที่ดี. **วารสารสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย** ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ (มีนาคม ๒๕๔๙), หน้า ๒-๒๑.

๓) วิทยานิพนธ์

พระบวร กตปุณโญ (พงษ์ชาติ). “การศึกษาเปรียบเทียบทัศนะเรื่องอนัตตาในพุทธปรัชญาเถรวาทกับแนวคิดของฌอง-ปอลซาทร์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาทองสุข สุจิตโต (ไกรพงษ์). “การศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตมนุษย์ในทรรศนะพุทธปรัชญา”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระมหานิยม สีส้วโร (เสนารินทร์). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอนัตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒.

พระมหาประสิทธิ์ สิริปัญญา (ฤทธิ์มหันต์). “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

พระมหาสมปอง จันทวโส (ยุ้งรัมย์). “ศึกษาเปรียบเทียบ ธรรมชาติของมนุษย์ในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของอริสโตเติล”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระอำนาจ สิริปุณฺญ. การศึกษาเปรียบเทียบความจริงของพุทธปรัชญาเถรวาทกับไวท์เฮด.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

วนิดา ธนสุภาณเวช. มนุษย์ตามทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร**

มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

วัชระ งามจิตรเจริญ. นิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท : อดีตหรืออนัตตา. **วิทยานิพนธ์**

อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

วัฒน์ บุตรอุดม. การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องเสรีภาพในทัศนะของเสกสรรค์ ประเสริฐกุล

กับ ฌองปอลซาร์ต. **วิทยานิพนธ์มนุษยศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

วิสิทธิ์ วิลัยวงศ์. มโนทัศน์เรื่องความเป็นอนัตตาของนิพพานในพุทธปรัชญาเถรวาท. **วิทยานิพนธ์**

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ศิริวรรณ โอสถานนท์. การวิจัยเชิงเปรียบเทียบทัศนะเรื่องตัวตนในพุทธปรัชญาเถรวาทกับ

ปรัชญาของเดวิด ฮูม. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: สิบเอก เต๋นชัย ประทุมแสง
เกิด	: วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒
ภูมิลำเนา	: ๑๕๑ หมู่ที่ ๑ บ้านหนองขาม ต.หนองขาม อ.จักราช จ.นครราชสีมา ๓๐๒๓๐
การศึกษา	: ปริญญาตรีศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
การทำงาน	: ช่างเขียนฝ่ายยุทธการ หน่วยข่าวกรองทางทหารกองทัพบก
ที่อยู่ปัจจุบัน	: ๑๔๕/๑๑๑ หน่วยข่าวกรองทางทหารกองทัพบก เขตดุสิต กรุงเทพฯ